

עין משפט גד מצוה

פב א מיי פ'צ מהלסת
מלת הל' די סמנ עשין
15 טו"ע חו"מ סי' רעו

ספיקי יב:
פג ב ג ד מיי פ"ח מהל'
זכה ומתנה הלכה י ואל
סמנ עשין פב טו"ע אה"ע
סי קח ספיק פ:
פד ה מיי פ"ח מהל'
מלה וליה הלכה ד סמנ
עשין דג טו"ע חו"מ סי'
פב ספיק יג:

רבינו גרשום

כר' יוחנן בן ברוקה. דאמר כסאמר איש פלוני יירשני במקום שיש בת לא אחר כלום לבריו הח"ק וא"ד יוחנן אם על מי שראוי לירשנו אם אותו פלוני שאמר יירשנו במקום בת אם הוא ראוי לירשנו אם לא היה לו בת כגון שהוא אחיו כיון דהיה יורש שאינו בת יורשו נמי במקום בת הכי נמי כסאמר על תינוק רבי הבנים מוכרחה וראוי לירשוהו אותו תינוק הכי מצי יהיה ליה כל נכסי דהתורה נתנה רשות לאב להחיל לכל מי שירצה מבניו כהנצט: ור' יוחנן אמר אינו נאמן. כרבנן ח"ק דר' יוחנן בן ברוקה: מתקיף לה רבא. לדבריי דמפרשת לאר הכי היא נאמן ואינו נאמן יורש ולא יורש מבניא ליה. כר' יהודה דאמר לעיל יכיר יכירו: לאחרים: כרבנן דאמרו בתר חוקה אלונין: הטול אשתו יורשה בין הבנים לבד מכתובה נוטלת כאחד מן הבנים משום דמצי למיחן מתנה לכל מאן דבעי: אמר רבא ובנכסים שיש לו נכשיו. שהוא מוחזק בהן ונוטלת בהן כאחד מן הבנים הלידים לאחר מכן אבל ככל הנכסים הבאים לאחר מיתו. אינה נוטלת לפי שאין אדם מקנה לבניו אשתו דבר שלא בא לעולם והכי נוטלת חלקה מבניו שילודו לאחר מיתו שנשן לה הבעל מתנה. משום דעם בניו ראשונים לחודיהו לא מציל דמישטן תנו לי חלק עם הבנים שה"ר באותה עשה בלבד. היא בשעת ירושה יש עור בנים אחריים שירשום אלא בעל כרחא אינה נוטלת חלק אלא באותן הנכסים שהיה לה באותה עשה לפיגו לזן מין כל הבנים נוטלת בהן כל הבנים מן הבנים. והיינו הבנים הבאים לאחר מיתו דאית להו אחים הרבה ואינה יכולה לומר איני רוצה שיהלוקו אותן נכסים אלא לבנים שה"ר לו באותה עשה ונוטלת אני כאחד מן הבנים לרבות חלקה אלא יחלקום בין כולם משום דכולהו יורשים הוו ונוטלת כאחד מהם באותן נכסים בלבד שהיו לו באותה עשה. אבל נכסים שבאו לו לאחר מיתו וירשין בניו ראשונים ואתרוניהם בלבד בשתה חזן משנה: והעדים מעידים אותו שפרעו כולו. והוא מודה שהוא חייב מחצה לא אלונין בתר שהדותיהו ודעיים אלא א) נשבע המלה שלא נפרע וגובה מחצה מנכסים בני חורין. אב) דענו אנו משועבדים שמוכר או

קב"ח:

נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין.^א נראה לר"י דלהכי נאמן בשבועה משום דחשיבא כמלוה על פה שהי עדים מעידין שהשטר פרוע ואע"ג דלדבריו העדים פסולים שהרי מכחישם ואומר שחייב מחצה^ב מכל מקום שטר אינו מתקיים אלא ע"י הודאתו והא קאמר דפרע מחצה ולא דמי למודה בשטר שכבשו שאין לרין לקיימו ואינו נאמן לומר פרעתי וגובה מנכסים משועבדים אף ע"ג דאינו מקיים אלא על פיו דהתם הו שטר גמור דעדים החמומים על השטר כמי שנחקרה עדותן צב"ד אלא רבנן הוא דלצרכיהו קיוס כי טעין צהדיא מוזיף אצל כשקיימו הו שטר גמור ואין נאמן לומר פרעתי:

ואפילו רבי עקיבא דאמר משיב אבדה הוי. אומר ה"ר יעקב דאורליינ"ש דלא גרס רבי עקיבא אלא רבי יעקב גרס ואין להאריך(ס):

אבל היבא דאיבא עדים אירתותי מירתת. תימה לר"י אמאי תלי טעמא משום מירתת צמה שיש עדים שירא שמא יכחישוהו הלא רק שלא יסייעוהו אינו יכול לכפור הכל ולהטיל פניו דאין אדם מעזי פניו צפני בעל חובו לכפור הכל יש לומר דכיון שהוא צבור שיצאו עדים לסייעו שהרי מציאן והגידו לו דעתן ומו ליכא עוות אם יכפור הכל ולי לאו שירא שמא יחזרו צהן וכחישוהו היה לו מגו טוב אצל לפי שירא שיכחישוהו אין נוח לו לכפור הכל שלא יראה שקרן יומר מדאי אם יכחישוהו:

הלכתא ככל הני שמעתהא. וא"ת והא קיימא לן דהילך פטור כדפסק ר"ח צריש צבא מצינא (דף 7. ושם) והכא פסקינן דנשבע וגובה מחצה והא הך שטרא כיון דקא מודה ציה הילך הוא יש לומר דלא חשיב שטר הילך אלא שטר דגזי ציה ממשעבדי(י): אי

נראה לר"י דלהכי נאמן בשבועה משום דחשיבא כמלוה על פה שהי עדים מעידין שהשטר פרוע ואע"ג דלדבריו העדים פסולים שהרי מכחישם ואומר שחייב מחצה^ב מכל מקום שטר אינו מתקיים אלא ע"י הודאתו

תיובתא דכולהו תיובתא שלח ר' אבא לרב יוסף בר חמא האומר על תינוק בין הבנים נאמן ורבי יוחנן אמר אינו נאמן מאי קאמר אמר אב"י הכי קאמר האומר על תינוק בין הבנים יירש כל נכסי נאמן כרבי יוחנן בן ברוקה ורבי יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן מתקיף לה רבא האי נאמן ואינו נאמן יירש ולא יירש מבעיא ליה אלא אמר רבא הכי קאמר ״האומר על תינוק בין הבנים בכור הוא נאמן בר׳ יהודה ור׳ יוחנן אמר אינו נאמן כרבנן: שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא ה־האומר תמול כאחד מן הבנים אמר רבא יובנכסים של עכשיו יובנבים הבאין לאחר מבאן: שלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא ה־המוציא שטר חוב על חבירו מלוה אומר לא נפרעתי כלום ולוה אומר פרעתי מחצה והעדים מעידין שפרע כולו הרי זה נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין אבל ממשועבדין לא דאמרי אנן אעדים סמכינן ואפ"י לר' עקיבא דאמר פ) משיב אבדה הוי הני מילי היבא דליבא עדים אבל היבא דאיבא עדים אירתותי אירתת מתקיף לה מר בר רב אשי אדרבה אפ"י לר' שמעון בן אלעזר דאמר מודה מקצת הטענה הוי הני מילי היבא דליבא עדים דקא מסייעי ליה אבל היבא דאיבא עדים דקא מסייעי ליה ודאי משיב אבדה הוי דרש מר זוטרא משמיה דרב שימי בר אשי הלכתא בכל הני שמעתתא כדשלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא אמר ליה רבינא לרב אשי דר"נ מאי א"ל אין גובין מתנינן לה וכן אר"נ ואלא הלכתא לאפוקי מאי אי

סיוסא דוולוו. שמואל ורז ששת ורז פפא דכולן הכשירו מיהא לעדות קרקע פיתח ונסממא והכא קא פסיל כולהו עדיות מדהדר ותנא זה הכלל כל שחלתו או סופו צפסלות פסול דהא מירשא שמעת מינה דאס סופו צפסלות פסול ולמה לי למהדר ולמתי צוה הכלל אי לאו לאתמי כל הני: **האומר**

על תינוק צין הנניס נאמן. לקמיה מפרש מאי אמר על אותו תינוק: **כרבי יוחנן בן זרוקא**. צמתנימינן(ט) אס אמר על מי שראוי לירשן דצדיו קיימיס ופסקינן לקמן(י) הלכתא כוותיה: **נאמן כר' יהודה**. ואע"ג דמוחזק לן צאחר שהוא צבור אפילו הכי אצ נאמן. והכי הלכתא דהא פסיק הכי לקמן דהלכתא צבולה כשלא רבי אצא ואמרין(ק)ט. דלאפוקי(כ) רבי יוחנן אצטריץ למיפסק הלכתא כותיה דרבי אצא. וש"מ אס הוחזק אחד מן הצניס צבכורה צחי האצ אף שלא אמר האצ כי צני צכורי הוא נוטל פי שניס שלא נחלקו רבי יהודה ומכמים אלא צמוחוק שאחר צכור ואמר אציו על המוחזק צפשוט שהוא צכור והתם אמר רבי יהודה נאמן האצ צנטל החוקה אצל אס לא אמר האצ על האחר שהוא צכור התם אפילו רבי יהודה מודה שהחוקה קיימת דאי לא תימא הכי הוה ליה לרבי יהודה למימר הכי רבי יהודה אומר כל צכור שלא הכירו אציו ואמר זה צכורי אינו נוטל פי שניס אלא מדלל תני הכי שמע מינה דלאמרנין: אינו נאמן כרבנן. הואיל ומוחזק לן צאחר שהוא צכור: **האומר טטול אשתי כאחד מן הצניס**. וקצלה שנתצרית דללקמן צפירקינן(י) אי נמי לצר מכתובתה נתן לה חלק צנכסיו. וצשכיב מרע מיידי דדצדיו ככתובין וכמסורין אי נמי צצריא ועל די קנין: וצנכסיס של עכשיו. שאס נטרצו הנכסיס צשעת חלוקה אינה נוטלת כי אס צצותן שהיו לו צשעת אמירה דאין אדם מקנה דבר שלא צא לעולם ואפילו לר' מאיר דאמר

אדם מקנה(קידושין סג): הני מילי צצמפרש אצל צצתמא אין אדם מעלה על דעתו דבר רצאו לו לצא להקנותו אלא לדצר שהוא מוחזק צו והלכך הך אשה ידה על התחמונה דצצתמא לא נתן לה אלא נכסיס שהיו לו צצותה עשה: וצצניס הצאין לאחר מן. כלומר לא לפי צצצון הצניס שיש לו עכשיו לצד חתלוק לאחר מותו ומטול חלק גדול אלא אף לפי צצצון כל הצניס של שעת חלוקה נתן לה. ונראה צצעיני דאפילו אס היה לו צניס מרוביס ונתמעטו צציי האצ דשקלה חלק גדול כצצצון מיעוט הצניס הצאין לחלוק צנכסי האצ לאחר מיתתו דהא טטול כאחד מכל הצניס קאמר ולשעת חלוקה איכיון דלפי חלוקה היא צעמא טטול לא שצא נטרצו ולא שצא נתמעטו דהא נוטלת לקמיה וכגון דצצמקי דלצסקידו העדים שפרע לו כולו הודה לו דלא הוה משצי אצדה: והעדים מעיין. אחר דהוה מחלצה: **נשבע** הלוה שפרע ויפטר מלשלם מחלצה ומחלצה ישלם לפי שכבד הודה דהודאת בעל דין שוה יומר מהעדאת עדים וגובה המלוה מחלצה מנכסיס צני חורין שיש לו ללוה אצל לא ממשעבדי דיכלי לקוחות למימר אמון קנוניא צעידתו אהדדי אגן אעדים סמכינן דמסהדי דפרע הכל: פלוגתא דרבי עקיבא ורבי שמעון בן אלעזר צצתלת שניס אומוין(צ"מ ד: ע) שטר שכתוב צו סלעין או דינריס מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש רבי שמעון בן אלעזר אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע רבי עקיבא אומר אינו אלא כמשיב אצדה ופטור משבועה דסלעין לא משמע טפי משניס דתפסת מרובה לא תפסת ויד בעל השטר על התחמונה ועל השלישי שהודה הוה משיב אצדה ותנן(גיטין מח): **המוצא מציאה לא ישבע מפני תקון העולם: ואפילו לר' עקיבא דאמר**. התם משיב אצדה הוה צקלע השלישי דאי הוה צעי הוה אמר אינן אלא שניס דסלעין תרי משמע והוה מייפטר משבועה כדמפרש התם(צ"מ ד: ע) משום דקא מסייע ליה שטרא: **הני מילי**. דחשצינן ליה משיב אצדה היכא דליכא עדים כי התם שעדי מלוה לא ידעו אלא מה שכתבו דסלעין כתצו סתם ופחות סלעיס שניס אצל היכא דחוינן לצסוף דאיכא עדים כאחד מהס איכא למימר דזה הלוה היה יודע שרויין להעיד כאחד מהן ואירתת שלא יבאו לסייע למלוה ולפיכך הודה מחלצה: **ודאי משיב אצדה הוי**. ואף על גב דלא אמו עדים אלא צתר הודאתו. והך אצתפתא לא חיישינן לה דללקמן(קטט:). **דדצ נתמן מאי**. דפליגי עליה גצי עצדים ואמר אין גובין מן העצדים וקיימא לן(כמוצות יג). כרצ נתמן צדיני וקשיא הלכתא אהלכתא: אין גובין מתנינן. דרבי אצא: ואלא הנכסא לאפוקי מאי. כיון דלא פליגי פשיטא דהכי הלכתא: אי

לוה אבל הכא דאיכא עדים על האי שטרא מירתת לוה מקמי עדים וחייש דלמא מסהדי עליה דלא פרעו כלל משום הכי קאמר לא פירעתי אלא מחצה ומודה במחצה הלכך לא הוי כמשיב אבידה אלא מודה במקצת הטענה הוי וחייב שבועה והואיל ויש שטר למלוה נשבע וגובה מחצה: מתקיף לה מר בר רב אשי. הויכ מצית לחייבו שבועה על המלוה אדרבה אפ"י לרבי שמעון בר פלוגתי דר' עקיבא דאמר מודה במקצת הטענה ישבע הני מילי היבא דליבא עדים גבי לוה דקא מסייעי בהריה אכל היבא דאיכא עדים דמסייעי בהריה כי הכא בעדים מעידים אותו שפרע כולו ודאי הא דקאמר לא פרעתי אלא מחצה משיב אבידה הוי ופטור משבועה שנגזרו גבי מלוה אמאי נשבע וגובה מחצה הא בדין הוא דבאלא שבויעי יגבה: הלכתא בכל הני שמעתתא אדיין לעיל כירשלה ליה רבה לר' יוסף בר חמא. הא דר"נ דאמר לעיל. אין גובין מתנינן וכן אמר רב נחמן. דיין מובהק הוה והלכתא כוותיה:

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

מסורת הש"ס

א) צ"מ ד: ט. ב) נלקמן קל. א) [סע] ט) דף קלג: ב) ונ"י מוס' צ"מ ד: ד"ה א) און נאצנין כ"ב ומוס' שעות ד: ד"ה ר' עקיבא(ו) ונ"י מוס' צ"מ ד: ד"ה ורז ששת,

גליון הש"ס

גמרא א"ל אין גובין עי' יבמות דף קו ע"ב מוס' ד"ה מעטיס:

הגהות הב"ח

א) רשב"ם ד"ה נאמן וכו' דלאפוקי מדר' יוחנן:

מוסף רש"י

משביב אבידה הוי. מזהה ליה למימר שמיס והשטר ממיינו, דכיון דלא פירש נכמיס דצריכס שצניס הוי, לקך לא הולקן לפירש דמעוט סלעיס שניס, וכיון דלאמר שלג מצוי אצדה היא, ומכמים פטור את משיב אבידה מן השבועה. נתמן (גיטין מח): המולא מציאה לא ישבע וכו' (ב"מ ד:).

מוסף תוספות

א. הקשה הראב"ד ז"ל ולמה נאמן בשבועה והא איכא שטר. רצ"ח.
ב. י"א: ואיכא למירוק דמצינן אם העדים האלו חושבינן מוכחינן, וספולין עליו מפני החששתו הא איכא שטרא והאין נפטר בשבועתו ואם אין העדים חשוכים מוכחשים ופסולים הא איכא עדים שפרע מחצה ולמה נשבע. רע"ט.א.

רבינו גרושום (המשך)

שטר על הלוה וכתוב בה סלעים סתם מלוה אומר חמש הלויתו לו ולוה אומר שלש לר' אפרם הואיל והודה במקצת הטענה דמודה עכשיו בסלע אחד יותר שהשטר נשבע שמע דבשטר כתב סלעים סתם ושניס נמי משבע סלעים השתא דאמר שלש מודה במקצת הטענה וישבע על השאר שטענו מלוה יותר ר' עקיבא אומר מאותו שליש מודה לו על הכתוב בשטר אינו אלא כמשיב אבידה ופטור מן השבועה על השאר הואיל דמצי פטר נפשיה משניס האי נמי דאמר לא פרעתי אלא מחצה כמשיב אבידה הוה וכיון דעדים מעידין שפרע כולו והיינו להיות פטר משבועה הואיל וזה פטר עצמו משבועה בדין הוא שהמלוה מוציא מילי שטר שצריך לגבות בלא שבועה הואיל והלוה רוצה הוא לפטור את עצמו משבועה ומאי טעמא מחייב שבויעה למלוה משום דאמרין היבא אמר ר' עקיבא דהוה כמשיב אבידה ופטור הלוה היבא דליכא עדים כגון בשטר שכתוב בו סלעים סתם דלא ידעי' אי כסאמר מלוה אי כסאמר

^[1] כל דצני בעני ככלן לרין ציבור והכנה ובסוף התקצת ציול צכור לדצניו א"ה